

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “КРАДІЖКА”: ОБЛІКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Розглянуто, проаналізовано та уточнено економічну сутність поняття “крадіжка”, а також здійснено порівняння трактування даної категорії на законодавчому рівні зарубіжних країн

Постановка проблеми. Сучасні умови здійснення господарської діяльності характеризуються певними ризиками втрати майна. Найбільш суттєвими причинами, які спричиняють втрату майна на підприємстві, є його розкрадання працівниками, зловживання посадовими особами службовим становищем, а також у разі виникнення надзвичайних подій. Відповідно до Звіту про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за січень-лютий 2010 року контролюючими органами за результатами перевірок було виявлено 357846,92 грн. втрат фінансових і матеріальних ресурсів, допущених внаслідок порушень законодавства, в тому числі 2979,57 грн. недостач майна [3]. Саме крадіжки на підприємствах різних організаційно-правових форм власності є однією з причин втрати майна власника, що зумовлює пошук способів та різноманітних засобів його збереження. Несвоєчасне реагування керівництва на виникнення недостач внаслідок крадіжки можуть спричинити втрату майна на підприємстві у досить великих розмірах, що може призвести до припинення його господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемним питанням крадіжки майна на підприємствах присвячено праці Н. Алпатової, В. Верхогляда, Л. Волинець, А. Волобуєвої, Л. Згурської, О. Золотухіна, В. Клочкова, В. Колеснікової, В. Костюк, С. Новікова, А. Севрюкова, Н. Супотницького, Т. Сушальської, С. Чорнуцького та ін.

В основному авторами досліджувалися наступні проблемні питання, що пов'язані з крадіжкою майна на підприємствах: облік нестачі основних засобів у зв'язку з крадіжкою; крадіжка товарно-матеріальних цінностей; крадіжка товару на торговельному підприємстві та її облікові наслідки; крадіжка невиробничих основних фондів; відображення крадіжки офісного обладнання в обліку підприємства та ін.

Мета дослідження. Дослідження сутності поняття “крадіжка” в довідковій літературі, огляд періодичної літератури та аналіз законодавчої бази факту крадіжки в Україні, Росії, Білорусі, Польщі та Болгарії.

Викладення основного матеріалу дослідження. Господарська діяльність підприємств, що займаються виробництвом та реалізацією товарів, так або інакше пов'язана з втратами майна. Будь-яка матеріальна цінність належить конкретному власнику, котрий зацікавлений в її збереженні та цільовому використанні. Основним посяганням на майно підприємства є крадіжка, що являє собою велику загрозу для подальшого успішного та прибуткового ведення господарської діяльності.

З давніх-давен, під поняттям “крадіжка” визначалося таємне викрадення чужого майна, детально описувався склад цього протиправного діяння. Предметом злочинів проти власності визнавалися земля, тварини, худоба (особлива увага приділялась коням), птахи, річкові та морські судна, предмети господарського призначення й інші речі матеріального світу [10].

У часи Запорізької Січі злочини проти права власності були малопоширеними. У тогочасних умовах пограбунок мав характер не стільки зазіхання на чужу власність, скільки це був вияв молодечтва та зухвалості. Крадіжки розрізняли великі й малі, залежно від розміру заподіяної шкоди. До злочинів проти майна належали крадіжки й розбій, перераховування й набуття крадених речей та інші подібні провини, такі, як, обман, зловживання довірою. Зокрема, за крадіжку призначалася смертна кара. Пояснення такої суворості слід шукати у рівні розвитку української нації на той час. Якщо у розвинутій державі крадіжка карається штрафом чи позбавленням волі, то на нижчому рівні розвитку державної структури (державне утворення) для людини характерним є насамперед захищати свою свободу і майно, а вже потім думати про подальше громадське життя [9, с. 15].

Разом з тим, староіндійське право також значну увагу приділяло майновим злочинам, розрізняючи насильницькі дії для привласнення речі у присутності власника і крадіжку – за відсутності власника. Покарання залежало від вартості вкраденого майна і варново¹ приналежності злочинця. Злодій, спійманий на місці злочину, карався смертною карою. Смертній карі підлягали злодії, що крали із царських комор і храмів, за крадіжку слонів, колісниць. Крадіжка зерна, тварин та інших речей вартістю більше 50 пан² каралась штрафом в 11-тикратному розмірі вартості вкраденого [4].

До тепер предметом крадіжки є “майно, що перебуває у державній, колективній чи приватній власності, – засоби виробництва, вироблена продукція, продуктивна і робоча худоба, майно споживчого та виробничого призначення, гроші, акції, цінні папери тощо” [17, с. 383].

Одноставної думки щодо змісту поняття “майно” у кримінально-правовій літературі не існує. Погоджуємося з А. Швець, що “майно як предмет злочинів проти власності – це будь-які матеріальні цінності, яким притаманні ознаки фізичного, економічного, юридичного характеру і які перебувають у чужій для винної особи власності” [16].

Про актуальність дослідження питань крадіжок майна свідчить ступінь його висвітлення у періодичних виданнях протягом 1999-2010 років (табл. 1).

¹ Варни – назва великого соціального стану в традиційному індійському суспільстві. Традиційно існує чотири варни: жреці-брахмани, воїни-кшатрії, торговці-вайшії, землероби-шудри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Варна_\(стан\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Варна_(стан))

² Пан – грошова одиниця Стародавньої Індії (пан = 9,7 г срібла)

Таблиця 1. Систематизація публікацій за напрямом "крадіжка" за змістом за період з 1999 по 2010 рр.

Критерій систематизації – об'єкт дослідження	Назва періодичного видання	Кількість публікацій Номери видання	ПІБ авторів
1	2	3	4
Бухгалтерський облік та податковий облік крадіжки	Баланс	5 № 13 1999, № 46 2002, № 11 2004, № 34 2005, № 20 2007	Костюк В., Верхогляд В., Папінова О.
	Галицькі контракти (Дебет-кредит)	5 № 24 2001, № 18 2002, № 48 2003, № 14 2004, № 22 2005	Верхогляд В., Золотухін О., Малишків О.
	Податки і бухгалтерський облік	2 № 12 2002, № 28 2007	Ковенко М.
	Все про бухгалтерський облік	7 № 37 2002, № 50 2003, № 74 2004, № 96 2006, № 118 2006, № 106 2009, № 73 2010	Алпатова Н., Боярко Н., Золотухін О., Ільяшенко С., Піднебесна Т., Чорнуцький С., Шишман Л.
	Бізнес бухгалтерія	2 № 18 2001, № 38 2007	Каменська Т., Сушальська Т.
	Бухгалтер	2 № 27 2002, № 37 2006	Погребняк А., Погребняк С.
	Вісник податкової служби України	1 № 27 2002	–
	Баланс-бюджет	1 № 11 2002	Рябчук І.
Крадіжка основних фондів	Баланс	1 № 42 2000	–
	Все про бухгалтерський облік	5 № 47 1999, № 32 2001, № 67 2006, № 96 2006, № 103 2009	Золотухін О., Колеснікова В.
Крадіжка ТМЦ	Вісник податкової служби України	2 № 16 1999, № 45 2001	–
	Все про бухгалтерський облік	1 № 121 2005	Алпатова Н.
	Галицькі контракти (Дебет-кредит)	1 № 7 2006	Згурська Л.
	Бухгалтер и Закон	1 № 4 2004	–
	Главбух	1 № 22 2001	–
Крадіжка в дорозі	Бізнес бухгалтерія	3 № 31 2001, № 32 2001, № 33 2001	Новіков С.
	Бухгалтер	1 № 37 2006	Погребняк А., Погребняк С.

Питання відображення в бухгалтерському та податковому обліку факту крадіжки майна на підприємствах досить широко розглядається у періодичній літературі. Актуальними також є наступні питання:

крадіжка основних фондів, крадіжка товарно-матеріальних цінностей, а також крадіжка в дорозі. З метою більш наочного відображення даних табл. 1 представимо результати дослідження на рис. 1.

Рис. 1. Структура статей, присвячених питанням крадіжки в розрізі проблемних питань за період з 1999 по 2010 рр.

Проаналізувавши рис. 1, можемо зробити висновок, що значний відсоток публікацій за 1999-2010 рр. присвячено проблемам відображення в бухгалтерському та податковому обліку факту крадіжки (60%), що вказує на актуальність даної проблеми. Рівну частку у періодичних виданнях займають статті за тематикою крадіжки основних фондів (15%) та товарно-матеріальних цінностей (15%), що свідчить про однаковий ступінь дослідження даних питань. У свою чергу, найменше публікацій присвячено питанню крадіжки в дорозі (10%), що зумовлено особливостями встановлення винних осіб при здійсненні зазначеного злочину.

Визначальним фактором збереження майна суб'єкта господарювання є наявність нормативного забезпечення, зокрема кодексів та законодавчих актів. В Україні та ряді інших зарубіжних країн основним нормативним документом, що регулює питання крадіжок та покарань за їх вчинення, є Кримінальний кодекс. Опрацювання Кримінального кодексу України, Росії, Республіки Білорусь, Болгарії, Польщі надало змогу встановити наступне визначення поняття крадіжка та основні терміни покарання за її вчинення (табл. 2).

Таблиця 2. Сутність поняття "крадіжка" та основні терміни покарання за її вчинення, закріплені в Кримінальних кодексах різних країн*

1	Країни				
	Україна	Білорусь	Росія	Болгарія	Польща
Поняття крадіжки	Таємне викрадення чужого майна (п. 1, Ст. 185)	Таємне викрадення майна (п. 1 Ст. 205)	Таємне розкрадання чужого майна (п. 1 Ст. 158)	–	Привласнення чужого майна або майнових прав
Термін покарання	карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від вісімдесяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або позбавленням волі на строк до трьох років (п. 1 Ст. 185)	карається суспільними роботами, або штрафом, або виправними роботами на строк до шести місяців, або арештом на строк до трьох років, або позбавленням волі на той же термін (п. 1 Ст. 205)	карається штрафом в розмірі до вісімдесяти тисяч рублів або у розмірі заробітної плати або іншого доходу засудженого за період до шести місяців, або обов'язковими роботами на строк до ста вісімдесяти годин, або виправними роботами на термін від шести місяців до одного року, або обмеженням свободи на строк до двох років, або арештом на термін від двох до чотирьох місяців, або позбавленням волі на строк до двох років (п. 1 Ст. 158)	карається позбавленням волі терміном до восьми років (в окремих випадках, передбачених ст.195, до десяти років); в окремих випадках карається позбавленням волі до одного року або виправними роботами. Крадіжка в особливо великих розмірах карається позбавленням волі від 3 до 15 років	Здійснюється відшкодування крадіжки в повному обсязі у випадку її вчинення найближчим особою; позбавлення волі від 1 до 10 років у випадку здійснення крадіжки зі зломом; позбавлення волі до 3 років у випадку привласнення чужого майна або майнового права

* Примітка: узагальнено на основі [7, 13, 15, 14, 18]

Здійснивши порівняння Кримінальних кодексів України, Росії, Білорусі та Польщі за двома ознаками (поняття крадіжки і термін покарання), можемо зробити висновок, що в зазначених країнах визначення поняття "крадіжка" є подібним і трактується як таємне викрадення або привласнення чужого майна або майнових прав. Слід зазначити, що у Болгарії визначення даного поняття взагалі відсутнє.

З метою встановлення однозначності трактування поняття "крадіжка" на законодавчому рівні та його використання в процесі наукових досліджень вивчено визначення вищезазначеного терміну в довідковій літературі (табл. 3).

Таблиця 3. Підходи до трактування сутності поняття "крадіжка" у довідковій літературі

№ з/п	Джерело	Визначення
1	Великий словник бухгалтера / Уклад. В. Кузнецов, О. Михайленко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2005. – 532 с	Крадіжка – таємне розкрадання чужого майна (С. 273)
2	Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Ред. Кол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000 – 864 с.	Крадіжка – це таємне розкрадання майна на відміну від явного, що здійснюється грабежами та розбоями (С. 89)
3	Большой бухгалтерский словарь / Под. ред. А.Н. Азрилияна. : Институт новой экономики, 1999. – 574 с.	Крадіжка – таємне викрадення майна. Таємний спосіб вилучення майна, що передбачає наявність у злочинця упевненості, що він діє непомітно для потерпілого та інших осіб, що відрізняє крадіжку від пограбування і розбою (С. 192)
4	Большой юридический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://law-enc.net/word/Кража	Крадіжка – таємне розкрадання чужого майна; один із злочинів проти власності, передбачених кримінальним законом РФ. Кваліфікаційними ознаками крадіжки є: повторність, здійснення крадіжки за попередньою змовою групи осіб або з проникненням в житло, приміщення або інше сховище зі спричиненням значної шкоди потерпілому
5	Голощапов Н.А. Словарь-справочник / Н.А. Голощапов; под. ред. В.И. Осипова. – М.: "Скзамен", 1999. – 384 с.	Крадіжка – таємне викрадення чужого майна. Таємний спосіб вилучення майна, який передбачає наявність у злочинця впевненості, що він діє непомітно для потерпілого та інших осіб, що відрізняє крадіжку від розбою та грабежу (С. 154)
6	Юридичний словник – довідник: За ред. Ю.С. Шемшученка / Худож. оформ. В.М. Штогірина. – К. Феміна, 1996. – 696 с.	Крадіжка – таємне викрадення державного, колективного або індивідуального майна (С. 309)
7	Нагребельний В.П. Словник юридичний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/13870520/legal/slovník_yuridichny	Крадіжка – умисне, таємне викрадення чужого майна з метою обернення його на свою користь чи на користь інших осіб. Саме таємний спосіб заволодіння майном або впевненість злочинця, що він діє непомітно, відрізняє крадіжку від інших злочинів проти власності, зокрема від грабежу, розбою
8	Юридический энциклопедический словарь. Гл. ред. А.Я. Сухарев; ред. кол.: М.М. Богуславский, М.И. Козырь, Г.М. Миньковский и др. – М.: Сов. Энциклопедия, 1984 – 415 с.	Крадіжка – в радянському кримінальному праві таємне викрадення майна (С. 153)
9	Юридический справочник для населения. – М., "Юридическая литература", 1968. – 504 с.	Крадіжка – таємне та непомітне для потерпілого та інших осіб викрадення чужого майна (С. 177)
10	Юридичні терміни. Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – [2-ге вид., стереотипне]. – К.: Либідь, 2004. – 320 с.	Крадіжка – за законодавством України – таємне викрадення чужого майна. Саме таємність викрадення відрізняє крадіжку від інших видів розкрадання (грабіж, розбій, тощо). Підвищена відповідальність установлена за крадіжку з проникненням до приміщення, іншого сховища чи житла. До інших кваліфікаційних ознак крадіжки належать: повторність або вчинення за попередньою змовою групою осіб, вчинення крадіжки у великих розмірах або організованою групою (С. 139)

Продовження табл. 3

1	2	3
11	Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В.К. Гіжевський, В.В. Головченко ... В.С. Ковальський (кер.) та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 528 с.	Крадіжка – таємне викрадення чужого майна. Кваліфікуючими ознаками крадіжки є повторність вчинення, проникнення у житло, приміщення чи сховище, значна шкода у великих або особливо великих розмірах. Відповідальність за крадіжку передбачена ст. 185 КК (С. 217)
12	Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Романа Дяніва. – К.: "Міжнародна економічна фундація", 2002. – 704 с.	Крадіжка – злочин, що полягає у викраденні державного, громадського або особистого майна громадян з метою оборнення його на свою користь або на користь третіх осіб (С. 314)
13	Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В.К. Гіжевський, В.В. Головченко, В.С. Ковальський (кер.) та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 528 с.	Крадіжка – таємне вилучення чужого майна (С. 217)
14	Великий енциклопедичний юридичний словник / За редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2007. – 992 с.	Крадіжка – злочин проти власності, який полягає у таємному викраденні чужого майна (ст. 85 ККУ). Здійснюючи таке викрадення, винний вважає, що робить це непомітно для потерпілого чи інших осіб. Саме таємний спосіб заволодіння майном або впевненість злочинця, що він діє непомітно, відрізняє крадіжку від інших злочинів проти власності, зокрема від грабежу, розбою (С. 408)
15	Юридичний словник / За ред. академіків АН УРСР Б.М. Бабія, В.М. Корецького, члена-кореспондента АН УРСР В.В. Цветкова. – К., 1974. – 848 с.	Крадіжка – злочин, що полягає в таємному викраденні державного, громадського або особистого майна громадян з метою оборнення його на свою користь або на користь третіх осіб (С. 353)
16	Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: "Українська енциклопедія", 2001. – 792 с.	Крадіжка – злочин проти власності, який полягає у таємному викраденні державного, колективного (приватного) майна (ст. 140 КК) (С. 383)
17	Бичик С.В. Словарь экономических терминов / С.В. Бичик, А.С. Даморацкая, И.В. Даморацкая. – Минск: Высш. шк., 2009. – 271 с.	Крадіжка – умисне протиправне вилучення чужого майна з метою його присвоєння (С. 240)
18	Юридический толковый терминологический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.marazm.org.ua/document/termin/index.php	Крадіжка – таємне викрадення державного, колективного чи індивідуального майна (ст. 185 КК)
19	Головченко В.В., Ковальський В.С. Юридична термінологія: довідник. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 224 с.	Крадіжка – таємне викрадення державного, колективного чи індивідуального майна. Відповідальність за крадіжку державного і колективного майна передбачена ст. 81 КК, індивідуального майна громадян – ст. 140 КК. (С. 76)
20	Юридический словарь, словарь юридических терминов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/slovar/k/	Крадіжка – таємне розкрадання чужого майна; один із злочинів проти власності, передбачених кримінальним законом РФ

Проаналізувавши підходи до трактування поняття "крадіжка" в довідковій літературі (табл. 3), можемо стверджувати, що серед дослідників немає єдиної точки зору щодо визначення даного терміну. Тому для більш

ширшого розуміння сутності поняття "крадіжка" представимо аналіз проведених досліджень, шляхом групування результатів, що наведено на рис. 2.

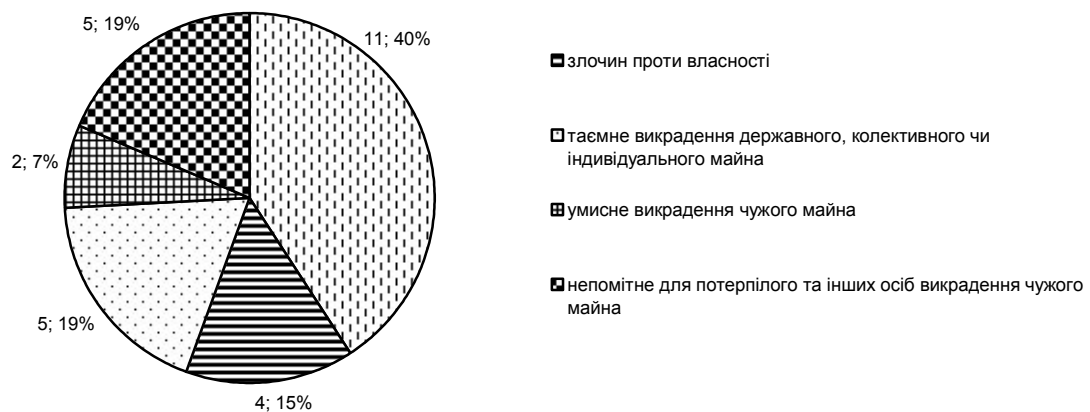

Рис. 2. Структура підходів до визначення сутності поняття "крадіжка" у довідниковій літературі

За даними групування встановлено, що найбільша кількість авторів трактує дане поняття як таємне розкрадання чужого майна (40%). Суттєву частку також займають визначення даного поняття як непомітно для потерпілого та інших осіб викрадення чужого майна (19%) і таємне викрадення державного, колективного чи індивідуального майна (19%). Значну увагу дослідниками приділено визначенню поняття "крадіжка" як злочин проти власності (15%). Найменше уваги приділено трактуванню даного поняття як умисного викрадення чужого майна (7%).

У свою чергу, під словом "крадіжка" в юриспруденції розуміють один з видів розкрадання.

- таємне розкрадання чужого майна
- злочин проти власності
- таємне викрадення державного, колективного чи індивідуального майна
- умисне викрадення чужого майна
- непомітно для потерпілого та інших осіб викрадення чужого майна

Розкрадання – це злочин, який полягає в умисному незаконному заволодінні певним способом чужою власністю і за який передбачено кримінальну відповідальність [12, с. 46].

Цікавим підходом до трактування поняття "крадіжка" є підхід вченого Аймана Хусейна Мухаммеда аль Ормі, який зазначає, що крадіжка – це умисний злочин, що базується на спеціальному умислі, що виражається в бажанні винного своїми діями завдати шкоди іншим особам за рахунок незаконного вилучення майна. У свою чергу спеціальний умисел характеризується двома ознаками:

1) пасивний – є усвідомленням позбавлення власника можливості повновласно здійснювати своє право

власності, оскільки грабіжник вилучив майно, і має намір тримати в себе це майно не повертаючи його власнику;

2) активний – виражається в намірі особи створити нові відношення над майном. Винний, володіючи майном, користується і розпоряджається ним, має намір панувати над майном, і ця влада зовнішніми ознаками схожа на владу, яка законно визнається за власником. Це означає, що протиправне заволодіння (вилучення) не спрямоване на створення права володіння власністю, а на фактичне створення сукупності влади володіння, користування і розпорядження [1, с. 14].

Потрібно зазначити, що В. Ключков відмічає, що крадіжку вчиняють з прямим умислом, її визначають корисливим злочином. Тобто злочинець цілком усвідомлює, що він протиправно вилучає чуже майно з метою заволодіти ним, обернути на свою користь чи на користь іншої особи. Обов'язковий тут корисливий мотив [5, с. 6].

Зауважимо, що Ю.С. Шемшученко також стверджує, що крадіжка вчинюється з прямим умислом і є корисливим злочином. Злодій усвідомлює, що він протиправно вилучає чуже для нього майно з метою обернути його на свою користь чи на користь іншої особи. При цьому винний бажає збагатитися сам або збагатити інших осіб за рахунок чужого майна [17, с. 383].

Отже, характеризуючи пасивну ознаку, можемо сказати, що особа, яка вчиняє злочин, наносить господарській діяльності підприємства непоправної шкоди, адже порушується звичайний ритм діяльності підприємства, а якщо крадіжку скоєно у досить великих масштабах, то діяльність підприємства взагалі припиняється. Щодо активної ознаки, то особа, яка скоїла крадіжку майна, діє з прямим умислом і має корисливий намір щодо його володіння, користування і розпорядження у власних цілях з метою одержання певних благ.

Слід сказати, що на думку В.А. Владимірова, викрадення має визнаватися закінченим за умови, що чуже майно не тільки вилучене з володіння потерпілого, але й перейшло у фізичне володіння викрадача (об'єктивна ознака), який вважає свої дії завершеними, і в силу чого набув підстави вважати себе єдиновладним власником викраденого, що

перейшло у його руки (суб'єктивна ознака) [2, с. 39]. Дійсно, саме по собі вилучення майна під час викрадення тільки формально позбавляє власника майна і ще не свідчить про вчинене викрадення. Тому процес переміщення майна можна вважати закінченим лише тоді, коли злочинець не тільки вилучив майно із чужого володіння, але й сам став ним володіти на власний розсуд (утримувати, користуватися, витратити тощо) [8].

У свою чергу, Г.А. Крігер стверджує, що при всій різноманітності посягань, які можуть супроводжувати викрадення характерною особливістю крадіжки є те, що майно у момент вчинення злочину перебуває в чьомусь володінні, а злодій, не володіючи ніякими правомочностями відносно даного майна, протиправно вилучає його, тобто всупереч волі власника" [6, с. 100].

Звідси випливає, що важливою ознакою крадіжки є володіння майном проти волі власника особою, яка вчинила злочин, при цьому вона користується та розпоряджається цим майном і вважає себе єдиним володарем викраденого майна.

На особливу увагу заслуговує підхід науковця А.П. Севрюкова, який зазначає, що крадіжка має об'єктивну та суб'єктивну сторони:

1. Об'єктивна сторона крадіжки містить три основних елементи: а) таємні дії з вилучення і привласнення чужого майна на користь винного або інших осіб; б) наслідком цих дій є заподіяння шкоди керівнику або іншому власникові майна; в) причинний зв'язок між діями винної особи і спричиненими наслідками;

2. Суб'єктивна сторона крадіжки передбачає встановлення двох обов'язкових ознак: а) навмисної форми вини у виді прямого умислу; б) корисливої мети [11].

Враховуючи підходи вищезазначених дослідників та науковців, визначення терміну "крадіжка" на рівні нормативної бази та довідкової, економічної наукової літератури вважаємо за доцільне виокремити два підходи до трактування терміну "крадіжка": правовий та економічний (рис. 3).

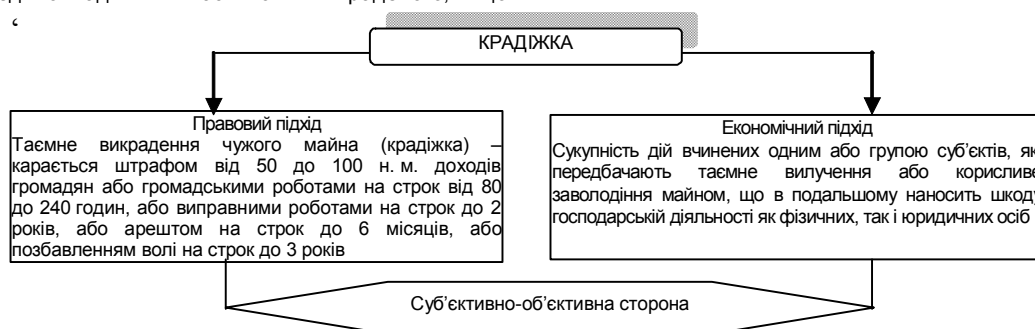

Рис. 3. Запропоновані підходи до трактування поняття "крадіжка"

Виокремлення вищезазначених підходів забезпечить єдність до трактування поняття "крадіжка" як на правовому, так і на економічному рівнях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження ми прийшли до наступних висновків:

1. Проведений аналіз періодичної літератури дозволяє визначити актуальність питань щодо крадіжки майна на підприємстві. Узагальнивши та систематизувавши одержані результати, встановлено основні проблеми, що залишаються невирішеними на практичному рівні.

2. Досліджено нормативно-правову базу на основі Кримінальних кодексів України, Росії, Республіки Білорусь, Болгарії та Польщі щодо визначення сутності поняття "крадіжка". Встановлено, що у таких країнах, як

Україна, Росія, Білорусь та Польща визначення даної категорії і терміни покарання за вчинений злочин є досить подібними, що може бути зумовлено територіальним розташуванням цих країн. Лише в Болгарії у Кримінальному кодексі не надається визначення поняття "крадіжка".

3. Вивчено підходи щодо визначення категорії "крадіжка" у економічній довідковій літературі та встановлено, що не існує однозначного підходу до трактування вищезазначеного терміну. За результатами проведеного дослідження законодавчої бази та довідкової літератури пропонуємо виокремити правовий та економічний підходи щодо трактування сутності поняття "крадіжка", що є передумовою правильного розуміння даної категорії як в правовому, так і економічному аспектах.

Список використаної літератури:

1. *Айман Хусейн Мухаммед аль Орімі*. Кримінальна відповідальність за крадіжку і відмінність її від суміжних злочинів за кримінальним правом Йорданії (історія і сучасність): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н.: спец. 12.00.08 "Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право" / Айман Хусейн Мухаммед аль Орімі. – Харків, 2002. – 20 с.
2. *Владимиров В.А.* Квалификация похищений личного имущества / Владимиров В.А. – М.: Юрид. лит., 1974. – 208 с. 3. Звітність Звіт про результати діяльності органів державної контрольно-ревізійної служби за січень-лютий 2010 року // <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/63070>
4. Історія держави та права зарубіжних країн: Хрестоматія для студентів юридичних вузів та факультетів / О.О. Шевченко. – К., 1998. – 255 с. 5. *Клочков В.* Коли на злодії шапка горить, або що таке крадіжка та як за неї карають / В. Клочков // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – № 31. – С. 6. 6. *Кригер Г.А.* Квалификация хищений социалистического имущества. – М.: Юрид. лит., 1974. – 336 с. 7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
8. *Кундеус В.Г.* Об'єктивні ознаки викрадення майна у злочинах проти власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKhnuvs/VV-44_10.pdf
9. *Паньонко І.М.* Апарат управління Запорізької Січі (середина XVI ст. – 1775 р.): автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.юр.н.; спец. 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень" / Ігор Михайлович Паньонко. – Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2000. – 18 с. 10. Руська Правда. – [http://ru.wikipedia.org/wiki/Русская Правда](http://ru.wikipedia.org/wiki/Русская_Правда).
11. *Северюков, А.П.* Уголовно-правовая характеристика кражи /А.П. Северюков // Адвокатская практика. – 2003. – № 2. – С. 41-47. 12. *Сушальська Т.* Крадіжка товару на торговельному підприємстві: облікові наслідки / Т. Сушальська // Бізнес-бухгалтерія. – 2007. – № 38. – С. 46-50. 13. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 24 июня 1999 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.kulichki.com/vip/uk/00000016.htm#g24>
14. Уголовный кодекс Республики Болгария: Принят Пятым Народным собранием на шестой сессии, четвертом заседании, состоявшемся 15 марта 1968 года. // <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1245689&subl=100109090,100109257#text>
15. Уголовный кодекс Российской Федерации от 24 мая 1996 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interlaw.ru/law/docs/10008000-027.htm>
16. *Швец А.* Майно як предмет злочинів проти власності // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – 10. – С. 76-78. 17. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: "Українська енциклопедія", 2001. – 792 с. 18. *Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r.* // <http://www.kodeks-karny.pl/>

КУЗЬМІН Дмитро Леонідович – кандидат економічних наук, старший викладач Житомирського державного технологічного університету

ЗАЄЦЬ І.В. – здобувач Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

– проблеми теорії та практики управління діяльності суб'єктів господарювання